

3.10. Особливості використання земель лісогосподарського призначення в аспекті сталого розвитку сільських територій

Сталий розвиток населених пунктів - це соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини².

¹ Мірошніченко А. М., Марусенко Р. І. Науково-практичний коментар до Земельного кодексу України. – 3-тє вид., змін. і доп. – К.: Алерта, 2011. – 516 с. (468, 469).

² Концепція сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999р. № 1359 // Офіційний вісник України . – 2000. - № 1. – Ст. 6.

В літературі неодноразово висловлювалась точка зору щодо розуміння сутності сталого розвитку. Так, на думку В.Ю. Уркевича під сталим розвитком сільських територій необхідно розуміти соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток, тобто неповоротну, спрямовану, закономірну зміну територій, що знаходяться поза межами міст та до якої входять як сільські населені пункти, так і переважно зони сільськогосподарського виробництва та сільської забудови, спрямований на підвищення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних поколінь на основі раціонального використання ресурсів (природних, виробничих тощо), технологічно переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини¹. З цього приводу І.М. Кульчій зазначає, що під сталим розвитком сільських територій необхідно розуміти комплексний розвиток сільських територій, який включає в себе широкий спектр складових – економічну, соціальну, екологічну, які повинні перебувати у взаємодії і взаємозв'язку для того, щоб використання природних ресурсів сільських територій для задоволення потреб нинішнього покоління здійснювалося без шкоди для можливості майбутніх поколінь задовольняти свої власні потреби².

Отже, визначальне місце у складі сталого розвитку сільських територій належить екологічній складовій, а саме - раціональне використання земель, лісів, водних об'єктів та інших природних ресурсів та їх охорона.

Відповідно до Концепції розвитку сільських територій³ її метою є створення необхідних організаційних, правових та фінансових передумов до сільського розвитку. Одним із шляхів виконання зазначених задач виступає охорона навколишнього природного середовища, збереження та

¹ Уркевич В.Ю. Про категорію «сталий розвиток сільських територій» / В.Ю. Уркевич// Сучасне земельне, аграрне, екологічне та природо ресурсне право: актуальні проблеми теорії та практики: матер. Між нар.наук.-практ.конф (21-22 травня 2010 р., м.Біла Церква). – Біла Церква : БНАУ, 2010. – С.24-26.

² Кульчій І.М. Організаційно-правове забезпечення диверсифікації сільських територій за участю сільськогосподарських товаровиробників : монографія/ І.М. Кульчій – Х: Юрайт, 2015. – 176 с. - С. 21.

³ Концепція розвитку сільських територій: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 р. № 995 // Офіційний вісник України. – 2015. - № 78. – Ст. 244.

відновлення природних ресурсів у сільській місцевості. Виконання Концепції здійснюватиметься шляхом провадження міжсекторального підходу її реалізації, проведення реформи системи управління, удосконалення державної аграрної політики, інституційного середовища, організаційно-економічного механізми, фінансового та інформаційного забезпечення і державної підтримки розвитку сільських територій. Одним із напрямків, за якими розробленні заходи щодо виконання Концепції, виступає охорона та збереження природних ресурсів у сільській місцевості, зокрема: розвиток природно-заповідного фонду із залученням територіальних громад села, селища і суб'єктів господарювання; запровадження економічного стимулювання виконання заходів з охорони земель, тощо.

Вирішальний вплив на розвиток сільських територій має їх наявний ресурсний потенціал. Складовими ресурсного потенціалу є природні ресурси, виробничий та людський капітал, які знаходяться на певній території та можуть бути використані для досягнення поставлених завдань. Поряд з цим ресурсний потенціал є основою для розвитку основного виду діяльності сільських територій – сільськогосподарського виробництва. А тому базою складовою ресурсного потенціалу сільських територій є природні ресурси, що виступають як визначальний чинник формування спеціалізації господарської діяльності. У структурі природних ресурсів головна роль належить земельним ресурсам, крім того, вони відносяться до не відтворювальних засобів, є територіальним ресурсом, базою розвитку кожної конкретної території, до якої вони належать¹.

Нажаль, нераціональне господарське освоєння територій, лісовикористання, штучне обводнення ґрунтів призвели до активізації повеней, процесів зсуву і осідання, підтоплення і засолення значних територій і, одночасно, до зникнення майже 1000 малих річок України.

У зв'язку з цим, для забезпечення раціонального використання земель населених пунктів і прилеглих до них територій відповідно до законодавства: впроваджуються та удосконалюються системи землекористування, комплексних землемеліорацій, спрямованих на підвищення якості земель та збереження родючості; вживаються заходи для прискорення земельної реформи (з урахуванням обмежень стосовно земель, які не підлягають приватизації); забезпечується державний

¹ Гилка М.Д. Розвиток сільських територій України у контексті євро інтеграційних процесів / М.Д.Гилка// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - № 4. – с. 124-129.

контроль за забудовою та іншим використанням територій згідно з затвердженою містобудівельною документацією, дотриманням містобудівного, земельного та природоохоронного законодавства, використанням і охороною земель, природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів; проводяться заходи економічного стимулювання раціонального використання і охорони земель з метою підвищення заінтересованості власників і землекористувачів у збереженні і відтворенні родючості ґрунтів, на захист земель від негативних наслідків виробничої діяльності тощо¹.

Важливу економічну, екологічну, соціальну роль у житті суспільства відіграють землі лісогосподарського призначення, які займають самостійне місце у складі державного земельного фонду. Підставою для виділення земель лісогосподарського призначення в окрему категорію є наступні їх особливості: проростання на їх території лісової рослинності, ведення лісового господарства, у тому числі шляхом здійснення відтворення лісів, підвищення їх продуктивності, якісного складу і збереження біорізноманіття. Тому правові норми, що визначають правовий режим земель лісогосподарського призначення, направлені на встановлення порядку використання для потреб лісового господарства виділених і наданих з цією метою нелісових земель і земель, на яких проїзростає лісова рослинність².

Поняття земель даної категорії міститься в ст. 55 Земельного кодексу України, згідно з якою до земель лісогосподарського призначення належать землі, вкриті лісовою рослинністю, а також не вкриті лісовою рослинністю, нелісові землі, які надані та використовуються для потреб лісового господарства. Згідно з визначенням, характерною ознакою даної категорії земель є їх призначення для здійснення певної діяльності, а саме використання як засіб виробництва в лісовому господарстві.

До земель лісогосподарського призначення не належать землі, зайняті: а) зеленими насадженнями у межах населених пунктів, які не віднесені до категорії лісів; в) окремими деревами і групами дерев,

¹ Концепція сталого розвитку населених пунктів : Постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999р. № 1359 // Офіційний вісник України . – 2000. - № 1. – Ст. 6.

² Чопик О. Понятие и содержание правового режима земель лесохозяйственного назначения // Закон и жизнь. – 2013. - № 8/3. – с. 294- 298.

чагарниками на сільськогосподарських угіддях, присадибних, дачних і садових ділянках.

Відносини в галузі використання і охорони земель лісогосподарського призначення регулюються земельним та лісовим законодавством України. Віднесення земельних ділянок до складу земель лісогосподарського призначення здійснюється відповідно до земельного законодавства. З цього приводу П.Ф. Кулинич зазначає, що лісові відносини як суспільні відносини щодо володіння, користування та розпорядження лісами спрямовуються на забезпечення охорони, відтворення та сталого використання лісових ресурсів з урахуванням екологічних, економічних, соціальних та інших інтересів суспільства, в переважній більшості випадків проявляються як земельно-лісові відносини. Це обумовлено тим, що земля, земельні ділянки є, по-перше, операційним базисом для закладення та зростання лісових насаджень та, по-друге, земельна ділянка разом з наявною на ній лісовою рослинністю та іншими природними ресурсами складає єдиний природний комплекс – ліс. Саме тому лісові (земельно-лісові) суспільні відносини регулюються головним чином нормами двох галузей права – лісового та земельного¹.

При використанні земель лісогосподарського призначення обов'язково повинна забезпечуватися їх охорона, яка має певну специфіку й залежить, в першу чергу, від об'єкта охорони. Землі лісогосподарського призначення виступають засобом виробництва у лісовому господарстві, отож їх охорона спрямована на збереження не тільки якостей землі, а й збереження природних якостей лісів, які на них знаходяться, тим самим поліпшуючи лісову продукцію й лісогосподарське виробництво. Таким чином, охорона земель лісогосподарського призначення підпорядковується правовому режиму лісів, відповідно до якого встановлюються види та порядок використання земель лісогосподарського призначення. З іншого боку, в залежності від якості земель вирішуються питання щодо використання лісів, а саме вирощування породи лісів, їх сертифікація, строки вирощування тощо.

Отже, правовідносини у галузі охорони земель лісогосподарського призначення й лісів, які на них знаходяться, складаються у відповідну систему та носять комплексний характер. В той же час, мають загальну мету та завдання щодо охорони як земель, так і лісів.

¹ Кулинич П.Ф. Права на лісові земельні ділянки за новим Лісовим кодексом України// земельне право України. – 2006. - № 6. – с. 15-26. – С. 16-17.

Завданнями охорони земель є забезпечення збереження та відтворення земельних ресурсів, екологічної цінності природних і набутих якостей земель. Охорона земель включає: а) обґрунтування і забезпечення досягнення раціонального землекористування; б) захист сільськогосподарських угідь, лісових земель та чагарників від необґрунтованого їх вилучення для інших потреб; в) захист земель від ерозії, селів, підтоплення, заболочування, вторинного засолення, переосушення, ущільнення, забруднення відходами виробництва, хімічними та радіоактивними речовинами та від інших несприятливих природних і техногенних процесів; г) збереження природних водно-болотних угідь; г) попередження погіршення естетичного стану та екологічної ролі антропогенних ландшафтів; д) консервацію деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських угідь.

Головна риса охорони земель лісогосподарського призначення полягає в тому, що відповідні земельні ділянки пов'язані із лісовими ресурсами, які на них знаходяться, отже, охорона та захист цих земель повинні здійснюватися з урахуванням особливостей лісів.

Земельний кодекс закріплює можливість використання земель лісогосподарського призначення на праві власності і праві користування. Відповідно до ч. 1 ст. 56 Земельного кодексу України землі лісогосподарського призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності.

Згідно зі ст. 84 ЗК у державній власності перебувають усі землі України, крім земель комунальної та приватної власності. Право державної власності на землю набувається і реалізується державою через органи виконавчої влади відповідно до повноважень, визначених Земельним кодексом.

Суб'єктами права комунальної власності на землю є територіальні громади. Так, згідно ст. 83 Земельного кодексу комунальною власністю є землі, що належать на праві власності територіальним громадам сіл, селищ і міст. Поняття територіальної громади, основні функції і повноваження, у тому числі правомочностей власності, а також умови й порядок їх здійснення закріплені в Законі від 21 травня 1997 р. № 280 «Про місцеве самоврядування в Україні»¹. Право власності на землі територіальна громада може реалізувати як безпосередньо, так і через органи місцевого самоврядування. Підставою для набуття права комунальної власності є передача майна територіальним громадам безоплатно державою, іншими

¹ Офіційний вісник України. – 1997. - № 25. – Стор. 20.

суб'єктами права власності, а також майнових прав, створення, придбання майна органами місцевого самоврядування в порядку, встановленому законом.

До земель державної та комунальної власності, які не можуть передаватися у приватну власність, належать усі землі лісогосподарського призначення, крім випадків, передбачених ч. 2 ст. 56 Земельного кодексу України. Відповідно до зазначеної статті, громадянам та юридичним особам за рішенням органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади можуть безоплатно або за плату передаватись у власність замкнені земельні ділянки лісогосподарського призначення загальною площею до 5 гектарів у складі угідь селянських, фермерських та інших господарств.

Громадяни і юридичні особи в установленому порядку можуть набувати у власність земельні ділянки деградованих і малопродуктивних угідь для залісення. Відповідно до Правил відтворення лісів, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 1 березня 2007 р. № 303¹, відтворення лісів здійснюється на лісових ділянках, що були вкриті лісовою рослинністю (зруби, згарища, рідколісся, насадження, що загинули, тощо), шляхом відновлення, а на землях, що раніше не були зайняті лісом, насамперед непридатних для використання в сільському господарстві або виділених для створення захисних лісових насаджень лінійного типу - лісорозведення.

Лісорозведення провадиться на: деградованих і малопродуктивних сільськогосподарських землях, що підлягають консервації шляхом залісення; непридатних для використання в сільському господарстві землях (яри, балки, крутосхили, кам'янисті розсипи, піски); рекультивованих землях, галявинах і пустирях; землях сільськогосподарського та іншого призначення, виділених для створення захисних лісових насаджень лінійного типу (полезахисних лісових смуг, смуг уздовж берегів річок, каналів, водоймищ, залізниць, автомобільних доріг тощо). Землі для лісорозведення виділяються в порядку, встановленому земельним законодавством й відносяться до земель лісогосподарського призначення.

Відповідно до Указу Президента України від 4 листопада 2008 року № 995/2008 «Про деякі заходи щодо збереження та відтворення лісів і зелених насаджень»², Кабінету Міністрів України доручено розробити

¹ Офіційний вісник України. – 2007. - № 16. – Ст. 589.

² Офіційний вісник Президента України. – 2008. - № 45. – Ст. 1279.

механізм стимулювання власників земельних ділянок до здійснення лісорозведення на землях, що раніше не були зайняті лісом, насамперед малопродуктивних, непридатних для використання в сільському господарстві; створення нових лісів на землях запасу, деградованих, малопродуктивних, техногенно забруднених землях, а також додаткових захисних лісових насаджень лінійного типу вздовж доріг та водних об'єктів, у басейнах річок для поліпшення стану довкілля та захисту земель від вітрової та водної ерозії. Обсяги робіт щодо відновлення лісів і лісорозведення визначаються на підставі матеріалів лісовпорядкування або спеціального обстеження з урахуванням фактичних змін у лісовому фонді України та стану земель, що підлягають залісенню.

Земельний кодекс України у ст. 92 визначив постійне користування як право володіння і користування земельною ділянкою, яка перебуває в державній або комунальній власності, без установа строку. Ч. 1. ст. 57 ЗКУ передбачає, що земельні ділянки лісогосподарського призначення за рішенням органів виконавчої влади або органів місцевого самоврядування надаються в постійне користування спеціалізованим державним або комунальним лісогосподарським підприємствам, іншим державним і комунальним підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані підрозділи, для ведення лісового господарства.

Відповідно до Лісового кодексу у постійне користування ліси на землях державної власності для ведення лісового господарства без встановлення строку надаються спеціалізованим державним лісогосподарським підприємствам, іншим державним підприємствам, установам та організаціям, у яких створено спеціалізовані лісогосподарські підрозділи. У постійне користування ліси на землях комунальної власності для ведення лісового господарства без встановлення строку надаються спеціалізованим комунальним лісогосподарським підприємствам, іншим комунальним підприємствам, установам та організаціям, у яких створені спеціалізовані лісогосподарські підрозділи.

Отже, одним із важливих природних ресурсів сільських територій, який активно використовується для здійснення господарської діяльності, є ліс. Ліс є основою для ведення лісового та мисливського господарства, що дозволяє частково вирішити проблему зайнятості сільського населення. Використовується ліс для задоволення потреб у деревині, що є сировиною для розвитку деревообробної, целюлозно-паперової промисловості,

народних промислів, також є джерелом постачання грибів, ягід, лікарських рослин¹.

Відповідно до Принципів лісівництва, які були прийняті на Конференції ООН з питань навколишнього середовища та розвитку від 14 червня 1992 р.,² всі види лісів характеризуються складними і унікальними екологічними процесами, що формують основу нинішнього і майбутнього лісового потенціалу щодо забезпечення ресурсів для задоволення потреб людини, а також екологічних благ, і, як таке, їх раціональне використання і збереження є предметом клопотаності урядів тих країн, в яких вони виростають, і мають значення для місцевих громад та навколишнього середовища в цілому. Ліси мають виключно важливе значення для економічного розвитку і підтримки всіх форм життя. Відповідно до Принципів слід раціонально використовувати лісові ресурси та лісові площі для задоволення соціальних, економічних, екологічних, культурних та духовних потреб нинішнього і майбутніх поколінь. Ці потреби включають лісову продукцію та послуги, такі, як деревина і деревна продукція, вода, продовольство, корм, фармацевтичні товари, паливо, житло, зайнятість, відпочинок, середовище проживання для диких тварин, ландшафтне різноманітність, поглиначі і резервуари вуглецю, а також інші види лісової продукції. Необхідно вжити належних заходів щодо захисту лісів від шкідливого впливу забруднення, включаючи забруднення з повітря, пожежі, комах-шкідників і захворювання, з тим щоб повною мірою зберегти їх багатопланову цінність.

Відомо, що лісі, як природний об'єкт виконують такі основні функції – екологічну, економічну та культурно-оздоровчу. Найголовнішою є екологічна функція, з втратою якої неможливо існування інших. В екологічному відношенні ліс є комплексом екологічних систем, об'єднуючих в одне ціле рослинний і тваринний світ, земельні і водні ресурси, виконує ґрунтозахисні, водозахисні, санітарно-оздоровчі функції, є місцем існування звірів і птахів, комах і інших тварин. Значення лісових ресурсів в розвитку природи і життя людини, загроза їх поступового

¹ Гилка М.Д. Розвиток сільських територій України у контексті євро інтеграційних процесів / М.Д.Гилка// Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - № 4. – с. 124-129.

² Принципи лісівництва //ООН; Принципи, Міжнародний документ від 14.06.1992 //http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_345

виснаження та знищення підвищує актуальність завдань щодо охорони лісових багатств¹.

Ліси, є унікальним відтворюваним ресурсом та займають найважливіше місце серед природних багатств України. У сучасних умовах життя людства ліс не лише не втратив свого значення, але і придбав нові функції. Так, ведення лісового господарства вирішує важливі державні завдання в галузі охорони, захисту і відтворення лісів, раціонального використання лісових ресурсів, забезпечення економічної й екологічної безпеки країни.

Однією із головних функцій лісів є забезпечення продовольчої безпеки. Існує безумовний зв'язок між лісовим господарством, продовольчою безпекою, харчуванням, стійкістю сільського господарства й джерелами засобів до існування, в першу чергу, сільського населення.

Порівняно з іншими європейськими країнами, Україна відзначається істотними відмінностями лісорослинних умов, методів ведення лісового господарства, використання лісових ресурсів і корисних властивостей лісу у різних природних зонах (Полісся, Лісостеп, Степ, Українські Карпати та гірський Крим). Для країни характерні переважно екологічне значення лісів, половина з яких має обмежений режим використання; велика частка лісів включена до складу територій природно-заповідного фонду, що має стійку тенденцію до збільшення; багатовідомча структура використання лісів (для ведення лісового господарства ліси надано в постійне користування підприємствам, установам та організаціям, що належать до сфери управління різних міністерств, інших органів виконавчої влади); значна площа лісів, що зростають на радіоактивно забруднених землях².

Лісовими ресурсами є деревні, технічні, лікарські та інші продукти лісу, що використовуються для задоволення потреб населення і промислового виробництва та відтворюються у процесі формування лісових природних комплексів.

Використання лісових ресурсів може здійснюватися в порядку загального і спеціального використання. Так, на праві загального використання, громадяни мають право в лісах державної та комунальної власності, а також за згодою власника в лісах приватної власності вільно

¹ Петров В.В. Правовая охрана природы в СССР: Учебник. – М.: Юрид. лит., 1984. – 384 с. – С.244-245.

² Актуальні проблеми правового забезпечення продовольчої безпеки України : монографія/ О.М. Батигіна, В.П. Жушман, В.М.Корнієнко та ін./ за ред.. В.Ю.Уркевича та М.В. Шульги. Х : «ФОРМ ШЕВЧЕНКО С.О.», 2013. – 326 с. – С. 216-217.

перебувати, безоплатно без видачі спеціального дозволу збирати для власного споживання дикорослі трав'яні рослини, квіти, ягоди, горіхи, гриби тощо.

Окрім визначення прав, на громадян України чинним законодавством покладаються і певні обов'язки. Так, громадяни під час здійснення загального використання лісових ресурсів зобов'язані виконувати вимоги пожежної безпеки в лісах, користуватися лісовими ресурсами, способами і в обсягах, що не завдають шкоди відтворенню цих ресурсів, не погіршують санітарного стану лісів.

У порядку спеціального використання можуть здійснюватися такі види використання лісових ресурсів: 1) заготівля деревини; 2) заготівля другорядних лісових матеріалів; 3) побічні лісові користування; 4) використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних і освітньо-виховних цілей, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт. Спеціальне використання лісових ресурсів здійснюється в межах лісових ділянок, виділених для цієї мети.

Порядок та умови здійснення спеціального використання лісових ресурсів встановлено постановою Кабінету Міністрів України «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» від 23 травня 2007 р., № 761, якою затверджено Порядок спеціального використання лісових ресурсів¹. Цей Порядок визначає умови і механізм спеціального використання лісових ресурсів – заготівлі деревини під час проведення рубок головного користування, другорядних лісових матеріалів, побічних лісових користувань та використання корисних властивостей лісів.

У лісах без заповідання їм шкоди може здійснюватися заготівля другорядних лісових матеріалів: живиці, пнів, лубу та кори, деревної зелені, деревних соків, зокрема березового соку, який відзначається спеціалістами лікарсько-оздоровчими властивостями.

До деревної зелені належать дрібні пагони і гілки дерев, підліску, підросту та цілі дерева, що заготовлюються з метою приготування корму для тварин, а також задоволення технічних, ритуальних та інших потреб. Заготівлю деревної зелені здійснюють на спеціально визначених лісових ділянках або суміщають з проведенням рубок.

Заготівля деревних соків здійснюється: з придатних для підсочування дерев на спеціально створених деревостанах; на ділянках

¹ Офіц. вісн. України. – 2007. – № 39. – Ст. 1550.

лісу, які виділяються за 10 років до проведення рубок головного користування або інших рубок (коли деревостан призначено до рубки); з пнів дерев, зрубаних напередодні соковиділення. У разі погіршення санітарного стану деревостанів заготівля соку припиняється достроково.

Обсяги щорічної заготівлі другорядних лісових матеріалів визначаються для кожного власника лісів або постійного лісокористувача під час лісовпорядкування або спеціальних обстежень.

До побічних лісових користувань належать: заготівля сіна, випасання худоби, розміщення пасік, заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин, збирання лісової підстилки, заготівля очерету. Для їх переробки аграрні товаровиробники створюють підсобні підприємства та промисли, що є важливими структурними підрозділами підприємств в підвищенні матеріального добробуту їх членів (робітників). Для сінокосіння можуть використовуватися незалісені зруби, галявини та інші не вкриті лісовою рослинністю лісові ділянки, на яких не очікується природне відновлення лісів. В окремих випадках, коли це не завдає шкоди лісовій рослинності, для заготівлі сіна використовуються зріджені деревостани, міжряддя лісових культур та плантацій.

Збір і заготівля дикорослих плодів, ягід, грибів, лікарсько-технічної сировини є важливим джерелом поповнення продовольчого фонду країни. З розвитком лісового господарства значення цієї функції лісу значно збільшилось. Технологія лісогосподарського виробництва має багато загального з сільськогосподарською. Отже, підприємства лісового господарства виконують великий обсяг робіт, направлений не лише на підвищення продуктивності сільськогосподарських угідь, але і безпосередньо на поповнення продовольчих ресурсів.

Заготівля дикорослих плодів, горіхів, грибів, ягід, лікарських рослин здійснюється способами, що виключають виснаження їх ресурсів. Заготівля лісових продуктів для отримання харчової та лікарської сировини в лісах, де заходи боротьби із шкідниками та хворобами здійснювалися з використанням хімічних засобів, лісах, розташованих у смугах відведення автомобільних доріг або в зонах впливу хімічного та промислового виробництва, здійснюється з дотриманням відповідних санітарних норм і правил. Обсяги щорічного здійснення побічних лісових користувань визначаються для кожного власника лісів або постійного лісокористувача під час лісовпорядкування або спеціальних обстежень.

Таким чином, використання лісових ресурсів спрямовано, насамперед, на поповнення продовольчої бази і резервів лікарської й технічної сировини для задоволення потреб суспільства, а також окремих

громадян у продуктах харчування, поліпшення якісного запасу продовольчих і медичних товарів, а також на розвиток садівництва й рослинництва. Крім цього, дотримання вимог щодо охорони земель лісогосподарського призначення та раціональне використання лісів повинно бути одним із заходів щодо забезпечення сталого розвитку сільських територій.

НАЦІОНАЛЬНИЙ ЮРИДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
імені ЯРОСЛАВА МУДРОГО

**ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО
ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СТАЛОГО
РОЗВИТКУ СІЛЬСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ
В УКРАЇНІ**

Монографія

За редакцією професорів
А. П. Гетьмана та М. В. Шульги

Харків
«Право»
2016

УДК 34
ББК 67.9(4УКР)307
П78

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
(протокол № 5 від 25 грудня 2015 р.)*

Автори:

*А. П. Гетьман, І. В. Ігнатенко, В. М. Корнієнко, І. М. Кульчій,
Т. В. Курман, Л. В. Лейба, О. С. Лисанець, Т. В. Лісова, О. М. Савельєва,
Д. В. Санніков, А. М. Статівка, В. Ю. Уркевич, Д. В. Федчишин,
С. В. Хомінець, С. В. Шарпова, М. В. Шульга*

Рецензенти:

*В. М. Єрмоленко – доктор юридичних наук, професор, завідувач
кафедри аграрного, земельного та екологічного права імені академіка
В. З. Янчука Національного університету біоресурсів і природоко-
ристування України;*

*І. І. Каракаш – кандидат юридичних наук, професор, завідувач
кафедри аграрного, земельного та екологічного права Національного
університету «Одеська юридична академія»*

П78 **Проблеми** правового забезпечення сталого розвитку сільських терито-
рій в Україні : монографія / А. П. Гетьман, І. В. Ігнатенко, В. М. Кор-
нієнко та ін. ; за ред. А. П. Гетьмана та М. В. Шульги. – Х. : Право,
2016. – 360 с.

ISBN 978-966-458-985-4

Монографію присвячено дослідженню актуальних проблем правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні. Висвітлюються правові засади сталого розвитку аграрного виробництва, організаційно-правові аспекти сталого соціального розвитку села. Розглядаються питання забезпечення раціонального та ефективного використання земель та інших природних ресурсів у межах сільських територій як передумова їх сталого розвитку. Унаслідок проведеного дослідження сформульовано низку пропозицій з удосконалення правового забезпечення сталого розвитку сільських територій в Україні.

Для науковців-правників, викладачів і студентів юридичних навчальних закладів, а також усіх, кого цікавлять теоретичні правові питання забезпечення сталого розвитку сільських територій.

УДК 34
ББК 67.9(4УКР)307

© Гетьман А. П., Ігнатенко І. В.,
Корнієнко В. М. та ін., 2016
© Видавництво «Право», 2016

ISBN 978-966-458-985-4